

WESP JEUGDZORG
Componistenlaan 55a
2215 SN VOORHOUT
T 0252-372053
F 0252-371152
E jeugdzorg@wespweb.nl
W www.wespweb.nl

Juli 2009

**'Als er over mij geroddeld wordt,
moet ik er natuurlijk wel bij zijn'**
Kinderen en jongeren over de waarde
van Eigen Kracht-conferenties

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

Colofon

Titel	:	‘Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn’ Kinderen en jongeren over de waarde van Eigen Kracht-conferenties
Auteur	:	Fiet van Beek en Peter Gramberg
Uitgever	:	Stichting WESP, Voorhout
Medewerkers Stichting WESP	:	Fiet van Beek (projectleiding), Mariël Floor, Peter Gramberg, Catharina Mulder, Minke Verdonk en de typistes Jacqueline Nieuwenhuis en Angelique Lamèris
Ontwerp omslag	:	Laurien Stam, Zwolle
Opdrachtgever	:	Eigen Kracht <i>Centrale</i> , Zwolle
Financier	:	Provincie Overijssel
Met dank aan	:	Marianne Goorhuis, Marjan Krediet, Monique van Schagen, Anke Siegers en de Overijsselse Eigen Kracht-coördinatoren die ouders en jongeren gevraagd hebben of zij mee wilden werken aan het onderzoek

©2009 Stichting WESP (II)

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting WESP (II).

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 jo. het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471, en art. 17 Auteurswet 1912, dient men de krachtens art. 17 lid 2 Auteurswet 1912 verschuldigde vergoeding vooraf met WESP BV overeen te komen en te voldoen. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze rapportage in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot Stichting WESP (II) te wenden.

No part of this report may be reproduced in any form, by print, photo-print, microfilm or any other means without written permission from Stichting WESP (II).

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

Inhoudsopgave

1	Opzet van het onderzoek.....	5
1.1	Inleiding.....	5
1.2	Doel.....	5
1.3	Onderzoeksvragen	5
1.4	Methode van onderzoek	6
1.5	Verloop van het onderzoek.....	7
1.6	Terminologie	8
2	Achtergrondkenmerken respondenten.....	11
2.1	Inleiding.....	11
2.2	Geslacht.....	11
2.3	Leeftijd	11
2.4	Etniciteit	11
2.5	Woonsituatie	12
2.6	Achtergrondproblematiek	12
2.7	Zorgen en vragen	12
2.8	Resultaat van de Eigen Kracht-conferentie.....	14
3	Invloed van kinderen en jongeren op het proces en plan	15
3.1	Inleiding.....	15
3.2	De aanmelding.....	15
3.3	Invloed op verkrijgen van informatie over Eigen Kracht.....	15
3.4	Invloed op het formuleren van de vraag.....	16
3.5	Invloed op het uitnodigen van de deelnemers	17
3.6	Invloed tijdens conferentie zelf	18
3.7	Invloed op afspraken plan	19
3.8	Tips.....	20
4	Contact met hulpverleners en Eigen Kracht-coördinatoren.....	21
4.1	Inleiding.....	21
4.2	Ervaringen met hulpverleners.....	21
4.3	Betrekken van kinderen en jongeren.....	23
4.4	Ervaringen met Eigen Kracht-coördinatoren	23
4.5	Verschillen en overeenkomsten hulpverleners en coördinatoren	24
4.6	Tips	25
5	Waarde Eigen Kracht-conferentie en toekomstverwachting.....	27
5.1	Inleiding.....	27
5.2	Gevoel voor en tijdens de conferentie.....	27
5.3	Leuke en minder leuke aspecten van de conferentie.....	29
5.4	Uitvoering afspraken plan.....	30
5.5	Betekenis Eigen Kracht-conferentie	30
5.6	Tips	31

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

6	Conclusies en aanbevelingen	33
6.1	Inleiding.....	33
6.2	Conclusies	33
6.3	Aanbevelingen	35

1 Opzet van het onderzoek

1.1 Inleiding

In het onderzoeksprogramma Eigen Kracht Overijssel is veel aandacht voor het verzamelen van gegevens die van belang zijn voor de implementatie. Aangezien het in de jeugdzorg gaat om kinderen en jongeren, is er op voorstel van zorgaanbieder Jarabee Jeugdzorg in Twente ook plaats ingeruimd voor een onderzoek waarin jeugdigen zelf aan het woord komen. Als duidelijk(er) is wat volgens kinderen en jongeren de (meer)waarde van Eigen Kracht-conferenties is, zal dit medewerkers uit de regio motiveren om mee te werken aan de inzet van de conferenties; zo was de gedachtegang.

De vooronderstelling dat jeugdigen een Eigen Kracht-conferentie waardevol vinden is gebaseerd op de resultaten van de tevredenheidsenquêtes die kinderen en jongeren invullen die een Eigen Kracht-conferentie hebben meegemaakt. In Overijssel¹ waardeerden zij in 2008 de Eigen Kracht-conferentie gemiddeld met het rapportcijfer 8,2 en het in de conferentie gemaakte plan kreeg een 8,5. De waardering in voorafgaande jaren² kent vergelijkbare resultaten.

WESP deed eerder (landelijk) onderzoek³ naar de mening van kinderen en jongeren over Eigen Kracht-conferenties. Daarbij lag de focus op de voorlichting en het verloop van de conferentie zelf. In het voorliggende onderzoek is alleen met Overijsselse jeugdigen gesproken. Naast het verloop van de conferentie ging het ook over de fase voor de conferentie en de contacten die zij met hulpverleners hebben (gehad). Deze rapportage handelt over de (meer)waarde van de Eigen Kracht-conferentie voor kinderen en jongeren en de invloed die zij hebben tijdens de verschillende fasen van de inzet van een Eigen Kracht-conferentie.

1.2 Doel

Het doel van dit onderzoek is te achterhalen in hoeverre de Eigen Kracht-conferentie van waarde is voor de kinderen en jongeren die eraan deelnemen en welke factoren daarop van invloed zijn. Het onderzoek beoogt informatie op te leveren die relevant is voor de organisaties en hun medewerkers die een aanmelding bij Eigen Kracht doen, als wel voor de Eigen Kracht Centrale en de Eigen Kracht-coördinatoren.

1.3 Onderzoeksvragen

Als centrale onderzoeksvraag is geformuleerd:

Wat is de (meer)waarde van de Eigen Kracht-conferentie voor jeugdigen en welke invloed hebben zij tijdens de verschillende fasen van de conferentie?

¹ Gramberg, P. (2009) Eigen Kracht in Overijssel. Jaarcijfers 2008. Voorhout: WESP

² Beek, F. van (2007) Eigen Kracht in Overijssel. Jaarcijfers 2006. Voorhout: WESP//Gramberg, P. (2008) Eigen Kracht in Overijssel. Jaarcijfers 2007. Voorhout: WESP

³ Beek, F. van (2004) 'Het gaat toch over mijn toekomst?' Onderzoek naar de mening van kinderen en jongeren over de Eigen Kracht-conferenties. Voorhout: WESP

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

Om deze centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende vier clusters van vragen opgesteld die als basis dienen voor de verschillende hoofdstukken van dit rapport.

- 1) Wat zijn de achtergrondkenmerken van de ondervraagde kinderen en jongeren en wat is hun achtergrondproblematiek?
- 2) Wat is de invloed van kinderen en jongeren op de Eigen Kracht-conferentie?
Subvragen zijn: Hoe worden kinderen en jongeren bij de Eigen Kracht-conferentie betrokken? Hoeveel invloed hebben zij bij de voorbereiding, zoals in het formuleren van de vraag en het bepalen van wie uitgenodigd worden? Hoeveel invloed hebben zij op het opstellen van het plan en in hoeverre zijn zij daar tevreden over?
- 3) Wat is de ervaring van jongeren met betrekking tot het contact met hulpverleners en Eigen Kracht-coördinatoren?
Subvragen zijn: Hoe verloopt het contact met hulpverleners en de Eigen Kracht-coördinator? Welke overeenkomsten en verschillen signaleren jongeren tussen het werk van hulpverleners en Eigen Kracht-coördinatoren? Wat ervaren jongeren als hulp? Aan welke eisen moeten hulpverleners en Eigen Kracht-coördinatoren volgens hen voldoen?
- 4) Wat is de waarde van de Eigen Kracht-conferentie voor de jongeren?
Subvragen zijn: wat heeft het de jongeren opgeleverd? Hoe kijken zij er op terug? Hoe denken zij dat 'het' gelopen was als er geen Eigen Kracht conferentie was gehouden?

1.4 Methode van onderzoek

Omdat het gaat om verdieping (het verhaal achter de tevredenheidcijfers) is gekozen voor een kwalitatief praktijkonderzoek, waarin de belangrijkste trends in de mening en beleving van de kinderen en jongeren gesignaleerd kunnen worden. Twintig interviews is daarvoor voldoende.

Hoewel er gebruik gemaakt wordt van kwantitatieve gegevens (voornamelijk achtergrondkenmerken uit de door WESP verzamelde registratiegegevens van de Eigen Kracht-conferenties) is het onderzoek overwegend kwalitatief van aard; de interviews met kinderen en jongeren die een Eigen Kracht-conferentie hebben meegemaakt vormen de basis.

Er worden 20 kinderen en jongeren geïnterviewd aan de hand van een vragenlijst met (half-) open vragen. Het gaat om jeugdigen in de leeftijd van 8 tot 18 jaar, die een maand geleden of korter een Eigen Kracht-conferentie hebben meegemaakt en minstens een jaar ervaring met hulpverlening hebben. Dat laatste is van belang omdat de kinderen dan ervaring met besluitvorming hebben in de periode die voorafging aan de Eigen Kracht-conferentie.

De leeftijd 8-18 jaar is gekozen omdat een deel van de vraagstelling veronderstelt dat de respondenten situaties met elkaar kunnen vergelijken. Voor jongere kinderen kan dat (te) moeilijk zijn.

Er wordt naar gestreefd dat de helft van de respondenten uit huis geplaatst is. Uit ander onderzoek is bekend dat kinderen niet altijd zicht hebben op besluiten die er over hen

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

genomen worden⁴. Een besluit dat zij herkennen is het besluit van een uithuisplaatsing; tevens het meeste ingrijpende besluit voor kinderen.

In een kwalitatief onderzoek met (half-)open vragen liggen de antwoordcategorieën van tevoren niet vast. De respondenten kunnen vrij associëren naar aanleiding van het onderwerp dat ter tafel komt. De kans is dus groot dat zij in een open interview oordelen en ideeën te berde brengen, die de onderzoeker van tevoren niet heeft kunnen bedenken. Door in het begin van het interview een stukje 'vrije associatie' op te nemen (de interviewer stelt alleen de eerste vraag en vraagt daarna door op hetgeen de respondent vertelt; hij brengt geen nieuwe informatie in), vindt een verkenning van het onderwerp plaats vanuit het referentiekader van de respondent. De geïnterviewde wordt niet gestuurd en op ideeën gebracht door de vragen van de onderzoeker. Bij de interpretatie van kwalitatieve interviews krijgt de uitkomst van het onderdeel 'vrije associatie' daarom altijd extra veel gewicht. Als tweederde spontaan iets noemt, wil dat dus niet zeggen dat de rest van de respondenten dit niet vindt.

Een belangrijk voordeel van open interviews is, dat de interviewer door kan vragen op het gegeven antwoord. Hierdoor kan verdieping plaatsvinden en heeft de respondent de ruimte om zijn ervaring of mening te verduidelijken, nuanceren of verklaren.

1.5 Verloop van het onderzoek

Het onderzoek vond plaats in 2007-2009. In 2007 werden de voorbereidingen getroffen en werden twee proefinterviews gehouden, waarna in januari 2008 het eerste interview plaatsvond dat bij de analyse is betrokken. Het laatste interview werd gehouden in maart 2009.

De werving van de respondenten heeft als volgt plaatsgevonden. De drie Overijsselse regiomanagers, die de Eigen Kracht-coördinatoren coachen, hebben de coördinatoren van een conferentie waarbij kinderen uit de doelgroep betrokken waren, gevraagd de ouders (of andere wettelijk vertegenwoordigers) te vragen om toestemming. Als ouders akkoord waren, werd het kind om medewerking gevraagd. Dat betekende dat er 4 personen betrokken waren voor er een interview gehouden kon worden. Aangezien ieder van deze persoon ook andere werkzaamheden en activiteiten had, kwam het meerdere malen voor dat de termijn van een maand na de conferentie overschreden werd, waardoor een zaak voor het onderzoek afviel.

Er zijn in totaal 24 ouders en jongeren voor toestemming benaderd. Bij vijf van hen kwam het niet tot een interview. Eenmaal gaf een vader geen toestemming omdat hij rust wilde nu de Eigen Kracht-conferentie die rust had gebracht na 'de oorlog' met de jeugdbescherming. Eenmaal stond een interview gepland maar kon het gesprek niet doorgaan doordat een van de gezinsleden ernstig ziek was geworden. Eenmaal bleek een jongere tijdens het interview toch niet te willen. Eenmaal gaf de Eigen Kracht-coördinator door dat twee meisjes uit hetzelfde gezin niet wilden omdat ze het te druk hadden met school. De respons is derhalve 79%.

Er zijn met 20 jongeren (9-18 jaar) afspraken gemaakt voor een interview. In één geval werd het gesprek na korte tijd gestaakt, omdat de onderzoeker merkte dat de respondent

⁴ Meerdink, J. (1997) Weet u wanneer ik wegga? Kinderen over hun beleving van en mening over de jeugdhulpverlening. Follow-up onderzoek deel 1-vertrekinterviews met 60 kinderen uit de (semi)residentiële hulpverlening; verantwoording van het project; conclusies en aanbevelingen. Voorhout: WESP/// Beek, F. van (2000). Missen we iets? Uit huis geplaatste kinderen over hun levensvragen. Amsterdam: SWP

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

niet geïnterviewd wilde worden. De persoon in kwestie die in een groep woonde, was volgens de leiding gemotiveerd om mee te doen. Ter plekke bleek dit niet of niet meer het geval. De rapportage heeft dan ook betrekking op interviews met 19 respondenten (n=19) die afkomstig zijn van 15 verschillende Eigen Kracht-conferenties. Als er meerdere kinderen uit een gezin voldeden aan de selectiecriteria, zijn zij allen geïnterviewd. Zo werden er eenmaal twee kinderen uit hetzelfde gezin geïnterviewd en eenmaal drie kinderen uit hetzelfde gezin.

De achtergrondkenmerken van de ondervraagde kinderen en jongeren komen in hoofdstuk 2 aan bod.

De wens was om het interview binnen een maand na afloop van de conferentie te houden, zodat de herinneringen nog vers zouden zijn. Dat is in alle gevallen gelukt. Eenmaal vond het interview al twee dagen na de conferentie plaats, maar in de overige gevallen was dit twee tot vier weken na de conferentie.

Het is niet gelukt om de helft van de respondenten te laten bestaan uit uit huis geplaatste jongeren. Van de respondenten zijn er slechts 3 uit huis geplaatst. Dit had te maken met het feit dat het aantal aanmeldingen van zorgaanbieders in 2008 achterbleef bij de verwachtingen. Wel is het zo dat bij 8 van de 19 zaken de vraag 'Waar gaat dit kind wonen' een van de conferentievragen was. Hierdoor menen we het gebrek aan uit huis geplaatste jongeren enigszins gecompenseerd te hebben.

De interviews zijn opgenomen op een cassette recorder en woordelijk uitgetypt. De in deze rapportage opgenomen citaten zijn een letterlijke weergave van wat de jongeren hebben gezegd, zij het dat er vanwege de leesbaarheid soms grammaticale wijzigingen zijn doorgevoerd. Vanwege de herkenbaarheid zijn in citaten en beschrijvingen alle namen, zowel van de respondenten als van de door hen genoemde personen, verwijderd of gefingeerd.

De interviews varieerden in tijdsduur van 40 tot 80 minuten. Gemiddeld duurde een interview 54 minuten.

De interviews verliepen over het algemeen in goede sfeer. Bij de meeste interviews waren de kinderen en jongeren open en mededeelzaam.

De interviews zijn geanalyseerd aan de hand van een onderzoekskader waarbij thema's als invloed, contact en waarde, leidend waren, corresponderend met de onderzoeksvragen. Waar mogelijk zijn de antwoorden in de interviews geturfd om zo (ook) een kwantitatieve indruk van de resultaten te geven. Bij de hoofdlijnen van de uitkomsten zijn vervolgens relevante citaten gezocht. Over het algemeen vertelden jongeren meer dan kinderen en meisjes meer dan jongens. De citaten in de rapportage komen echter uit alle interviews.

1.6 Terminologie

Aanmelder:

degene die het eerst contact opneemt met de Eigen Kracht *Centrale* om de mogelijkheid van een Eigen Kracht-conferentie voor een familie te bespreken. Meestal is dit een medewerker van een hulpverleningsinstelling, maar het kan ook de cliënt zelf of een lid van familie of netwerk zijn. De aanmelder bespreekt de mogelijkheid van een Eigen Kracht-conferentie met de familie.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

Eigen Kracht-conferentie:

een werkwijze om familie de verantwoordelijkheid te laten houden voor ingrijpende beslissingen bij problemen binnen de familie. Het geeft hen de gelegenheid zelf een plan te maken met gebruikmaking van eigen mogelijkheden en ondersteuning van buiten te betrekken. Centraal in deze werkwijze staat een 'familiebijeenkomst' waarin familie en leden van het netwerk gezamenlijk een plan maken voor de toekomst (zie ook de fasen van een Eigen Kracht-conferentie).

Eigen Kracht Centrale:

landelijke stichting die de Eigen Kracht-conferenties uitvoert en de invoering van Eigen Kracht-conferenties entameert en ondersteunt. De Eigen Kracht *Centrale* verzorgt de werving, selectie en opleiding van coördinatoren en sluit contracten af met de coördinatoren voor de duur van een conferentie. Aanmelders kunnen een 'Eigen Krachtconferentie' inhuren bij de Eigen Kracht *Centrale*.

Eigen Kracht-coördinator:

medewerker die in nauw overleg met de betrokken familie een Eigen Kracht-conferentie organiseert en faciliteert. Een Eigen Kracht-coördinator is een onafhankelijke persoon die verbonden is aan de Eigen Kracht *Centrale* en niet in dienst is bij of op de een of andere manier werkzaam is voor een beslissingsbevoegde of hulpverlenende instantie.

Eigen Kracht-regiomanager:

medewerker die in dienst is van een organisatie die voor een regio of provincie Eigen Kracht helpt invoeren. Aanmelders nemen contact op met de regiomanager als zij een Eigen Kracht-conferentie overwegen.

De regiomanager kan hen helpen te beoordelen of een Eigen Kracht-conferentie in die situatie een geschikt middel is, hoe de vraagstelling zou moeten luiden, welke hulpverleners betrokken zijn en weet hoe de financiering geregeld kan worden. De regiomanager schakelt een coördinator uit dat gebied in om de conferentie te gaan voorbereiden en zorgt voor de directe ondersteuning.

De regiomanager coacht de coördinatoren in die regio en stemt af met de landelijke Eigen Kracht *Centrale*.

Familie en sociaal netwerk:

directe en verder afstaande bloedverwanten en andere voor hen belangrijke personen. Denk aan familieleden, burens en vrienden.

Fase 2 conferenties:

door de Eigen Kracht *Centrale* gebruikt begrip voor een zaak waarvan de voorbereiding uitmondt in een formele gezamenlijke bijeenkomst van familie, netwerk, aanmelder en professionele informanten.

Fasen van een Eigen Kracht-conferentie:

Activeringsfase : Periode voorafgaand aan de 'familiebijeenkomst', waarin mensen gestimuleerd worden om bijeen te komen en de Eigen Kracht-conferentie wordt voorbereid.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

- Conferentiefase : Fase waarin de Eigen Kracht-conferentie plaatsvindt. Hierin zijn drie fasen te onderscheiden:
- *Informatiefase:*
Eerste deel van de 'familiebijeenkomst' waarin professionals informatie verstrekken aan familie en netwerk en vragen beantwoorden.
 - *Besloten tijd:*
Tweede deel van de 'familiebijeenkomst'. Nadat de familie en de leden van het sociaal netwerk de benodigde informatie hebben verkregen, verlaten de aanmelder, andere hulpverleners en de coördinator de ruimte, waarna de familie beraadslaagt en een plan maakt.
 - *Presentatie van het plan:*
Derde deel van de 'familiebijeenkomst'. Nadat de familie een plan heeft gemaakt, worden de coördinator en de professionele aanmelder binnen- of opgeroepen en presenteert de familie het plan. Indien er bijvoorbeeld sprake is van jeugdbescherming, wordt het plan getoetst door de professionele aanmelder. De aanmelder accepteert het plan tenzij duidelijk is dat de veiligheid van het kind niet gewaarborgd is, dan wel dat het plan niet wettig is.

Hoofdpersoon:

persoon voor wie de Eigen Kracht-conferentie wordt gehouden. In de jeugdzorg zijn dit de kinderen waarvoor een plan gemaakt wordt. In andere sectoren kan het (ook) om volwassenen gaan.

Jeugdigen, jongeren, kinderen:

deze begrippen worden door elkaar gebruikt. Bedoeld worden de minderjarige respondenten die aan het onderzoek hebben meegewerkt.

2 Achtergrondkenmerken respondenten

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk kijken we naar de achtergrondkenmerken van de ondervraagde kinderen en jongeren. Ook wordt beschreven wat de achtergrondproblematiek is en wat de voorgelegde vragen van de Eigen Kracht-conferentie zijn. Hoewel het onderzoek heeft plaatsgevonden onder een specifieke doelgroep⁵ en niet is gestreefd naar een representatieve afspiegeling van de 'Overijsselse Eigen Kracht-zaken', vergelijken we de achtergrondkenmerken op een aantal punten met gegevens uit de Jaarcijfers Overijssel 2008.⁶

2.2 Geslacht

Onder de 19 respondenten bevinden zich 11 jongens (58%) en 8 meisjes (42%). In Overijssel als geheel was dit in 2008: 56% jongens en 44% meisjes.

2.3 Leeftijd

De leeftijd van de respondenten is als volgt:

Leeftijd	Aantal respondenten
9 - 11 jaar	4
12 - 14 jaar	8
15 - 18 jaar	7
<i>Totaal</i>	<i>19</i>

Gezien de beoogde doelgroep, is het aantal kinderen jongeren dan 12 jaar in dit onderzoek gering in vergelijking met de jaarcijfers van Overijssel (2008: 64% onder de 12 jaar).

2.4 Etniciteit

Van de 19 respondenten hebben er 3 een Turkse achtergrond (16%). De overige 16 respondenten hebben een Nederlandse achtergrond. In vergelijking met de Overijsselse jaarcijfers (2008: 23%) zijn niet-Nederlandse jongeren iets ondervertegenwoordigd.

⁵ Het gaat hier immers om jeugdigen waarbij de voorbereiding geleid heeft tot een Eigen Kracht-conferentie (fase 2 zaken), jeugdigen in de leeftijd van 8-18 jaar en met een hulpverleningsverleden van minstens een jaar.

⁶ Zie eerder: Gramberg (2009)

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

2.5 Woonsituatie

16 van de 19 respondenten (84%) woonden voor de Eigen Kracht-conferentie bij één of beide ouders thuis. Dit is hoger dan het provinciaal gemiddelde van 60% in 2008.

Woonsituatie	Aantal
Bij één of beide ouders	16
Familie of bekenden	1
Pleeggezin	1
Jeugdgevangenis	1
<i>Totaal</i>	<i>19</i>

De respondenten zijn ten tijde van het interview woonachtig in Enschede (6x), Almelo (2x), Hengelo (2x), Ossenzijl (2x), Oldenzaal (1x) Zwolle (1x), Goor (1x), Deventer (1x), Den Helder (1x).

2.6 Achtergrondproblematiek

Op basis van het registratieformulier dat alle Eigen Kracht-coördinatoren invullen, is bepaald wat de achtergrondproblematiek van de diverse conferenties is. Door de coördinatoren zijn de onderstaande problemen genoemd. Pedagogische onmacht en verwaarlozing zijn het meest genoemd, gevolgd door gedragsproblemen kind en overbelasting ouders. In totaal zijn er 54 problemen genoemd, gemiddeld 2,8 probleem per respondent. De frequentie van de genoemde problemen wijkt niet af van het algemene beeld in Overijssel in 2008.

Achtergrondproblematiek	Aantal
Pedagogische onmacht / verwaarlozing	8
Gedragsproblemen kind	8
Overbelasting ouders	8
Echtscheidingsperikelen	7
Psychiatrische problematiek ouders	5
Problemen met school	5
Financiën en huisvestingsproblemen	4
Dood / ziekte ouders	3
Huiselijk geweld / incest	2
Overig	4
<i>Totaal</i>	<i>54</i>

2.7 Zorgen en vragen

De vragen die geformuleerd zijn als basis voor de Eigen Kracht-conferentie hebben met name te maken met de opvoeding, de woonplek en het gedrag van het kind. Ook hier weerspiegelen de aantallen in redelijke mate de volgorde van de vragen zoals die bij alle

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

conferenties in Overijssel in 2008 zijn geformuleerd.

Vragen voor conferentie	Aantal
Opvoeding	12
Woonplek (waar moet het kind wonen)	8
Onderwijs	8
Gedrag kind	7
Omgangsregeling met ouders / anderen	4
Vrije tijd	4
Financiën / huisvesting	3
Werk	3
Zelfstandigheid	2
Overig	4
<i>Totaal</i>	<i>55</i>

Om een indruk te geven hoe de achtergrondproblematiek doorwerkt in de geformuleerde vragen volgen hier beschrijvingen van de situatie van drie ondervraagde jongeren, samengesteld uit wat zij zelf hebben verteld.⁷

De ouders van Claudia (17 jaar) zijn vijf jaar geleden gescheiden. Haar moeder kon haar en haar zusje niet meer opvoeden. Haar zusje heeft een verstandelijke beperking en ging naar een gezinsvervangend tehuis. Claudia is zelf eerst bij de burens gaan wonen, met toestemming van haar voogd. Dat ging een tijdje goed (het contact is nog steeds goed), maar door het feit dat de vader van het pleeggezin overleed, ging dat niet meer. Daarna is ze naar een ander pleeggezin gegaan. Daar zijn meer problemen en Claudia wil daar niet meer blijven wonen. Claudia wil zelf het liefst bij haar vriend en diens ouders wonen. Daar is ruimte om een stacaravan te stallen waarin zij zou kunnen wonen. Een andere optie is om naar een oom en tante in een andere plaats te gaan. Wat Claudia beslist niet wil is naar kamertraining. Ze is daar een keer geweest en dat beviel haar helemaal niet. De Eigen Kracht-conferentie heeft als vraag waar Claudia kan gaan wonen en wat daarvoor nodig is.

Patricia (16 jaar) is als klein kind misbruikt. Ze heeft daarvoor therapie gehad, maar zonder voldoende resultaat. Patricia werd onhandelbaar thuis, schold haar moeder uit en sloeg. Op eigen initiatief is ze drie jaar uit huis geweest. Ze heeft nu EMDR gehad voor het verwerken van het verleden. Sinds een paar maanden woont Patricia weer thuis met haar voogd op de achtergrond. Deze voogd heeft ook haar thuiskomst geregeld. Het gaat nu veel beter met haar. 'Nu kan ik lekker thuis blijven zitten, ik heb nog steeds het gevoel dat ik eigenlijk op vakantie ben en dat ik zo meteen weer terug moet, maar dat is gewoon niet zo.' Op initiatief van een zorgaanbieder jeugdzorg is de conferentie aangevraagd. De vraag die aan de Eigen Kracht-conferentie ten grondslag betreft de vraag wat er gedaan moet worden om Patricia weer een zo normaal mogelijk gezinsleven te laten leiden.

Sven (9 jaar) komt uit een gezin dat het niet al te breed heeft. Moeder is gescheiden en woont samen met haar drie kinderen. Het gezin heeft veel contact met instellingen als het Leger des Heils en de voedselbank. Sven is blij met de hulp van de voedselbank, omdat ze daardoor ook feestdagen als Sinterklaas en Kerst kunnen vieren waar anders helemaal niets aan gedaan zou kunnen worden. Het Leger des Heils zorgt voor geld voor

⁷ De namen zijn gefingeerd.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

schoolreisjes etc. Sven heeft regelmatig contact met zijn vader en met diens nieuwe vrouw. Met haar kan hij erg goed opschieten. Sven is onlangs uit huis geplaatst omdat zijn moeder tijdelijk de opvoeding niet meer kon verzorgen. Hij is toen naar zijn oma en opa gegaan. De Eigen Kracht-conferentie is aangevraagd door zijn moeder. De centrale vraag is hoe het netwerk van de moeder geactiveerd kan worden en hoe zij de opvoeding van haar kinderen weer ter hand kan nemen.

2.8 Resultaat van de Eigen Kracht-conferentie

De 19 geïnterviewde jongeren zijn afkomstig uit 15 verschillende Eigen Kracht-conferenties. Het resultaat van deze conferenties is bekend. In 14 gevallen (waarbij in totaal 18 respondenten betrokken waren) bereikte de familie overeenstemming over een plan, bij één conferentie met één jongere) niet. Deze plannen zijn in 9 gevallen goedgekeurd door de aanmelder; in de overige 5 gevallen was dit nodig omdat de conferentie is aangevraagd door de familie. Voor vijf jongeren heeft het plan tot een verandering van de woonsituatie geleid: één jongen gaat van zijn vader naar zijn moeder, één meisje gaat van een pleeggezin naar een oom en tante, één meisje gaat van haar moeder naar zelfstandig wonen, één meisje van haar vader naar haar oom en tante en één meisje van de jeugdgevangenis naar een instelling waar behandeling plaats kan vinden.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

3 Invloed van kinderen en jongeren op het proces en plan

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de invloed centraal die jongeren hebben op het proces en plan van de Eigen Kracht-conferentie. Wanneer werden zij betrokken? Hoe werden zij geïnformeerd? Hoeveel invloed hadden zij op het de vraagstelling? Hadden zij invloed op wie wel of niet werd uitgenodigd?

3.2 De aanmelding

Uit de registratiegegevens van de Eigen Kracht-coördinator blijkt dat bij 8 jongeren de familie aanmelder was en bij de overige 11 een professional.

De respondenten zijn niet of nauwelijks betrokken bij de beslissing om hun situatie aan te melden voor een Eigen Kracht-conferentie. Vijf van hen zeggen niet te weten wie er heeft besloten tot de aanmelding. De anderen noemen vooral hulpverleners en dan in het bijzonder degene met wie zij het meeste contact hebben. Ook familieleden worden een aantal malen genoemd.

'De EIGEN KRACHT-CONFERENTIE is op initiatief van de hulpverlener van het gezinshuis geweest. Die heeft gezegd, goh, je gaat weer thuis wonen, heb je dan nog niet iets extra's nodig. En toen kwam ze met eigen kracht. Daar stemden mijn moeder, mijn zus en ik wel mee in.' (meisje, 16 jaar)

'Mijn tante kwam ermee. Die heeft tegen me gezegd dat er een conferentie kwam.' (meisje, 15 jaar)

'De mevrouw van Jeugdzorg heeft ons aangeraden om de Eigen Kracht-conferentie te doen. Mijn moeder heeft er ook nog naar gekeken.' (meisje, 10 jaar)

Eén jongere neemt de vraag naar wie het bedacht heeft om een Eigen Kracht-conferentie te houden heel letterlijk op:

'Ik weet niet door wie of wat dat bedacht is. Ik heb gevraagd hoe zijn jullie op dit idee gekomen, nou het begon volgens mij bij Nieuw-Zeeland en het ging de hele wereld rond, toen kwam het hier.' (jongen, 14 jaar)

3.3 Invloed op verkrijgen van informatie over Eigen Kracht

Als een conferentie is aangemeld bij de Eigen Kracht Centrale wordt een bijpassende coördinator gezocht. Deze persoon neemt contact op met de familie en hulpverleners om de conferentie voor te bereiden. Meestal gaat de coördinator naar de familie toe om te helpen de vraag te formuleren en andere zaken te regelen. Er is voorlichtingsmateriaal beschikbaar in de vorm van folders en een DVD. Aan de jongeren is gevraagd of zij deze informatie voldoende vonden of dat ze iets misten. De meerderheid vindt dat de informatie

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

voldoende was, de 'boekjes' en DVD informatief én dat er genoeg gelegenheid was om de Eigen Kracht-coördinator iets te vragen. In één geval wilde de respondent bijvoorbeeld absoluut weten of de tijdens de conferentie besproken dingen niet zouden worden doorverteld aan derden.

'De coördinator heeft genoeg info gegeven, met behulp van een film. Mijn moeder en zus waren bij dat gesprek aanwezig en dat was goed.' (meisje, 16 jaar)

'Ze legde het uit hoe het allemaal in elkaar zat en zo. Ik kreeg een boekje hoe het er uitzag en verder was het allemaal wel duidelijk.' (meisje, 14 jaar)

'Ik wilde weten hoe het in zijn werk ging en ze legde het eigenlijk vrij duidelijk uit. Ik vroeg natuurlijk wie er allemaal bij zouden moeten zijn.' (jongen, 15 jaar)

'Ik wilde weten of het niet door wordt verteld. Want dat vind ik niet fijn.' (meisje, 10 jaar)

Uit de interviews wordt niet duidelijk wie bepaalt of het gesprek met de jongere alleen wordt gevoerd of dat er anderen (ouders, broers, zussen) bij aanwezig zijn. Soms wordt het aan de ouders gevraagd, soms aan de kinderen en jongeren, soms aan hen gezamenlijk. Sommige kinderen willen graag hun ouders erbij, anderen niet. Er is daarbij geen samenhang te vinden met de leeftijd van het kind. Enkele kinderen geven aan dat ze geen beeld hadden van wat er zou gebeuren en dat ze vooraf niet zo geïnteresseerd waren.

'Ik wilde eigenlijk niks weten. Ik vond het allemaal wel goed. Ik snapte in het begin toch niet wat het inhield.' (jongen, 13 jaar)

3.4 Invloed op het formuleren van de vraag

Aan een conferentie ligt een vraag ten grondslag. Deze vraag wordt met behulp van de coördinator door de aanmelder en familie geformuleerd op basis van de problematiek en de wensen van de betrokkenen. Welke rol hebben de ondervraagde jongeren gespeeld bij het opstellen van de vraag? Kunnen zij zich vinden in de uiteindelijke vraag? Uit de interviews komt naar voren dat de meeste jongeren betrokken zijn geweest bij het opstellen van de vraag, maar niet als enige partij. Jongeren weten vaak goed te noemen wat zij in ieder geval niet willen. Soms wordt genoemd dat de vraag vooral is bedacht door ouders en/of hulpverleners en niet zo door de jongeren zelf. Er zijn geen kinderen en jongeren die zeggen dat zij het niet eens zijn met de vraag van de conferentie, maar ook hier is onduidelijk op welk moment en hoe de jongere erbij betrokken werd.

'Ik wou in ieder geval niet naar een internaat, maar gewoon naar familie.' (meisje, 15 jaar)

'De vraag is bedacht door mijn voogd, mijn moeder en mijzelf. Mijn zelfstandigheid zeg maar. Dat ik alles zelf zou moeten kunnen regelen.' (meisje, 18 jaar)

'De vraag is pas bedacht op de dag dat de conferentie al was. Toen vroeg mijn vader het pas. Dat was veel te laat.' (meisje, 15 jaar)

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

'Over mijn toekomst, ik wist waarover het ging. Het maakte me ook niet zoveel uit.'
(jongen, 13 jaar)

3.5 Invloed op het uitnodigen van de deelnemers

Gemiddeld zijn er per conferentie 13 deelnemers geweest. In de meeste gevallen (16 van de 19) komt naar voren dat de jongeren inspraak hebben gehad bij het opstellen van de lijst van degenen die aanwezig zouden moeten zijn bij de conferentie, maar dat de lijst meestal op initiatief van de ouders en soms van anderen (zoals hulpverleners, maar ook Eigen Kracht-coördinatoren) is opgesteld.

'Mijn ouders hebben gekozen wie er mochten komen, maar ik mocht ook iemand kiezen. Maar die kon niet. Ze konden de datum van die Eigen Kracht ook niet veranderen, dus hij kon er niet bij zijn.' (meisje, 15 jaar)

'Mijn vader had bedacht wie er mochten komen en ik was het wel eens met het lijstje van wie er allemaal op stonden.' (jongen, 13 jaar)

'Ik heb ook gevraagd of de werkster die bij mijn opa en oma werkt mee kwam want ik zie haar wel vaak. En soms begrijpt zij mij ook wel.' (meisje, 10 jaar)

In het geval dat jongeren bepaalde mensen er zeker niet bij wilden hebben, is hun wens meestal ingewilligd. Het gaat hier om de wat oudere ondervraagde jongeren die aangeven bepaalde mensen niet te willen uitnodigen.

'Ze (coördinator) vroeg wie er allemaal bij zouden moeten zijn. Ik vond het sowieso wel mooi dat ze het ook aan mij vroeg, want als ik er iemand niet bij zou willen hebben, dan zou dat ook niet gebeuren.' (jongen, 15 jaar)

'Nou, ik had zelf een lijst gemaakt en toen zei ze: wil je die en die mensen niet uitnodigen, maar toen had ik zoiets van, ja dan kan ik iedereen wel uitnodigen, maar daar werd het alleen maar moeilijker van.' (meisje, 16 jaar)

'Dan wil ik er niet mensen uit mijn verleden bijhalen. Dan heb ik zoiets van die weten totaal niet wat er nu met mij gaande is. Dan moet ik dat eerst weer allemaal gaan uitleggen, nou daar had ik helemaal geen zin in. Mijn voogd had daar iedere keer commentaar op, maar ik had zoiets van ja, ik moet mij er prettig bij voelen, ik ga niet bij mensen zitten die ik al zo lang niet gezien heb.' (meisje, 17 jaar)

Soms wordt iemand uitgenodigd die men eigenlijk liever niet wil, maar wordt daar toch toe besloten om (verdere) ruzie binnen de familie te voorkomen.

'Eigenlijk wilden mijn moeder en ik hem er niet bij hebben, maar ja het is toch iemand van de familie en dan denkt hij, waarom ben ik nou weer buitengesloten, dan krijg je daar weer een discussie over en daar hadden wij gewoon geen zin in.'
(meisje, 16 jaar)

In één interview komt duidelijk naar voren dat een familielid op aandringen van de Eigen Kracht-coördinator is uitgenodigd, terwijl de familie dit niet wilde. Volgens de betreffende jongere heeft dat de conferentie en het opstellen van het plan geen goed gedaan.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

Uit zichzelf noemen jongeren vooral vrienden en familieleden als de gewenste aanwezigen, maar ook hulpverleners worden spontaan genoemd.

'Hij is toch mijn voogd. Hij is betrokken bij ons gezin, dus dan vind ik ook wel dat hij moet weten hoe het gaat.' (meisje, 16 jaar)

'Mijn leerlingbegeleider, maar die kon niet want hij had een bruiloft of zo.' (jongen, 15 jaar)

De uitgenodigde familieleden, vrienden en hulpverleners reageren over het algemeen positief op de uitnodiging. Vrienden van de jongeren zeggen echter relatief vaak af.

'Mijn vrienden die wou ik wel vragen, maar die konden niet. Die hadden het heel erg druk en die moesten werken.' (meisje, 16 jaar)

3.6 Invloed tijdens conferentie zelf

De ondervraagde jongeren zijn in alle gevallen bij de conferentie geweest; dit was één van de selectiecriteria. Geen van hen had de bijeenkomst willen missen. Zij vinden het vanzelfsprekend dat ze erbij waren, al was het maar omdat er zonder hun aanwezigheid beslissingen in hun nadeel genomen zouden kunnen worden. Op één jongen en één meisje na heeft niemand overwogen *niet* naar de conferentie te gaan. Sterker nog, de responderen zijn van mening dat de hele conferentie dan niet door had kunnen gaan. Zij zijn immers de hoofdpersonen. Ook de twee respondenten die van tevoren twijfelden over het bijwonen van de conferentie hadden, zijn achteraf blij dat zij bij de conferentie zijn geweest.

'Dat zou ik niet leuk vinden, dan zou ik heel boos worden.' (meisje, 16 jaar)

'Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn.' (meisje, 17 jaar)

'Die Eigen Kracht-conferentie ging over mij en mijn vader. Dan vind ik dat er zelf wel bij moet zijn.' (jongen, 13 jaar)

'Dat zou helemaal niet lukken denk ik. Stel je voor dat er dingen worden opgesteld waar je het helemaal niet mee eens bent. En dat ze denken van, nou dat doen we gewoon, omdat ze er toch niet bij is.' (meisje, 14 jaar)

De vraag of de jongeren tijdens de conferentie hebben kunnen zeggen wat ze wilden levert een gemengd beeld op. De meerderheid meent dat dit inderdaad het geval is geweest, maar een minderheid (5 van de 19) vindt van niet. Gemiddeld waarderen de jongeren de Eigen Kracht conferentie met het rapportcijfer 7,8. Er zijn vijf jongeren die een onvoldoende geven, 1x een 4 en 4x een 5. Daarentegen zijn er vier jongeren die een 9 geven en eveneens vier jongeren die een 10 geven. Degenen die een onvoldoende geven melden dat er niet goed naar hen werd geluisterd, dat zij niet genoeg aan het woord kwamen en dat het erg druk en rommelig was. Ook noemen enkele jongeren - ook degenen die uiteindelijk wel een voldoende geven - voorbeelden van situaties waarin hun opmerkingen terzijde werden geschoven.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

'Bij elke vraag vroegen ze of ik het wel goed vond.' (jongen, 13 jaar)

'Het was al zo rumoerig, ik kwam er wel doorheen zeg maar, maar ik heb niet echt antwoorden kunnen geven of zo. Dat niet, ik kon alleen maar ja of nee knikken, zodat iedereen mij zag.' (meisje, 16 jaar)

'Ik moest een doel stellen, ik zei het hardop en toen kreeg ik commentaar. Dan denk je ook van toedeledoki laat maar zitten. Toen ben ik gewoon weggelopen en ja, dat was het.' (meisje 14 jaar)

In een aantal gevallen zijn de wensen van de jongeren wel gehoord, maar niet gehonoreerd.

'Veel mensen begonnen te zeuren. Van nee, het kan niet en ja, het is beter voor jou alleen. Dat soort dingen.' (meisje, 18 jaar)

'Ik wou bijvoorbeeld 's nachts werken en zij vonden dat niet goed. Iedereen zei: "je gaat gewoon niet 's nachts werken". Toen dacht ik: oké, we praten er gewoon niet meer over.' (meisje, 18 jaar)

Bij één conferentie wordt melding gemaakt van een schriftje waarin de jongere zijn verhaal heeft geschreven en dat tijdens de conferentie heeft voorgelezen. Dat blijkt een goede manier om mensen naar je te laten luisteren en om invloed te krijgen op het verloop van de conferentie:

'In dat schriftje stond bijvoorbeeld dat mijn moeder heel vaak boos is. Ze waren allemaal heel stil en toen ik klaar was met lezen kwamen mensen met wat we het beste konden doen.' (meisje, 10 jaar)

3.7 Invloed op afspraken plan

Het valt een aantal jongeren mee hoeveel invloed ze hebben gehad op de afspraken in het plan. Van tevoren dachten sommigen dat er alleen iets voor hen bedacht zou worden en niet met hen. Ze wisten al van tevoren dat ze wilden dat de ruzies stoppen, er effectieve hulp komt en ze niet bij vreemden hoeven te gaan wonen.

Van de 19 jongeren geven er 13 aan dat er geen afspraken in het plan staan waar ze het niet mee eens zijn. In één geval weet de respondent niet wat er in het plan staat (deze respondent was tijdens dat onderdeel van de conferentie buiten aan het spelen) en in één geval is er geen plan gekomen. De overige 4 respondenten zijn in meerderheid tevreden, maar zijn het met één of meerdere afspraken niet eens:

'Bijvoorbeeld gelijk inschrijfformulieren voor dat kamp opsturen, terwijl ik nog niet eens weet wat mijn vakantiedagen zijn. Dat moet ik eerst allemaal weten.' (meisje, 16 jaar)

'Ik zou mijn moeder geld moeten geven omdat ik hier in huis woon. Maar sparen lukt gewoon niet goed.' (meisje, 18 jaar)

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

3.8 Tips

Om de invloed van de jongeren voor en tijdens de Eigen Kracht-conferentie te verbeteren, doen zij de volgende suggesties aan jongeren die in de toekomst een conferentie zullen hebben.

Als je mee doet aan een Eigen Kracht-conferentie, zorg er dan voor dat:

- Je van tevoren duidelijk weet wat je wilt vertellen.
- Je zegt wat belangrijk is, ook al vind je het eng en krijg je commentaar.
- Je er bent!
- Je jezelf ook aan de gemaakte afspraken houdt.
- Er iemand is die durft te zeggen wat je zelf niet durft te zeggen.

4 Contact met hulpverleners en Eigen Kracht-coördinatoren

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over het contact dat de respondenten hebben (gehad) met hulpverleners en de Eigen Kracht-coördinatoren. Hoe kijken zij tegen deze personen aan, wat zien zij als overeenkomsten en verschillen in de rol die zij vervullen? De respondenten hebben geruime tijd ervaring met hulpverleners en voor het eerst een ervaring met een Eigen Kracht-coördinator.

4.2 Ervaringen met hulpverleners

Alle jongeren hebben ruime ervaring met professionele hulpverleners. De meeste jongeren noemen tenminste vijf namen van hulpverleners en organisaties waar ze mee te maken hebben (gehad). Het gaat met name om (gezins)voogden van Bureau Jeugdzorg. Daar komen dan nog de hulpverleners bij van wie ze de naam niet (meer) weten, soms omdat het lang geleden was, soms omdat zij slechts incidenteel contact met deze persoon hebben gehad. De lengte en frequentie van de contacten met de verschillende hulpverleners verschilt dan ook aanzienlijk. Soms is er sprake van een langdurig, structureel contact met een hulpverlener, maar het komt ook voor dat het om tijdelijke contacten van hooguit een paar maanden gaat.

*‘Op een gegeven moment weet je niet meer hoeveel hulpverleners je hebt gehad.’
(meisje, 14 jaar)*

‘Hoe heet die andere vrouw ook alweer, die ik helemaal in het begin had, ik heb geen flauw idee hoe ze heette.’ (meisje, 16 jaar)

De ervaringen van de jongeren met hulpverleners zijn enorm verschillend. De rapportcijfers die zij de hulpverleners geven lopen ook sterk uiteen: van een 1 tot 10. De meerderheid is tevreden. Gemiddeld geven de jongeren een 7,5 als waardering voor de hulpverlener als persoon; een 7,6 voor het luisteren naar de jongeren en een 7,5 voor de gegeven hulp. De jongeren kunnen duidelijk aangeven wat volgens hen de vaardigheden van goede hulpverleners zijn. Omdat ze meestal met veel hulpverleners te maken hebben (gehad) zien ze ook de verschillende kwaliteiten van deze personen en vormen ze op grond daarvan hun oordeel. In hun ogen moet een hulpverlener⁸:

- Contact met kinderen maken en blijven maken.
- Veel aandacht geven.
- Mensen op de goede weg helpen en dingen doen die effect (kunnen) hebben.
- Luisteren naar wat de kinderen te zeggen hebben.
- Meer mensen erbij betrekken.

⁸ Deze items worden ook door jongeren genoemd in andere onderzoeken. Bijvoorbeeld in:

- Beek, F. van (2004) Zo willen wij het. Wat jongeren en ouders belangrijk vinden als zij hulp nodig hebben. Amsterdam: SWP
- Beek, F. van, Rutjes, L. (2009) Kwaliteitsstandaarden Jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen. Houten: BSL

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

- Kinderen betrekken bij het nemen van besluiten.
- Dicht bij iemand staan en betrokken zijn.
- Zich aan afspraken houden.
- Geheimen niet doorvertellen.
- Ook de positieve dingen benoemen.

'Ik had heel veel problemen met concentratie en doordat ik met haar gepraat heb ging dat steeds beter.' (jongen, 13 jaar)

'Ik moet gewoon een behandeling krijgen waar ik beter van word. Niet elke keer dat gesleur en getrek.' (meisje, 15 jaar)

'Er kunnen nu wel zoveel mensen komen, maar ik weet gewoon dat het niet werkt, klaar. Kijk dat is gewoon erg als je dat nu al voelt. Het zal nooit goed gaan. Er kan zoveel hulp komen, maar ik weet dat het niet werkt. Ik heb er niks aan gehad, ik ben er niks mee opgeschoten.' (meisje, 14 jaar)

'Ik voel me wel wat beter door haar, ze heeft goed met me gepraat over wat ik zou kunnen doen.' (jongen, 13 jaar)

'Ze gaat zich altijd overal mee bemoeien, irritant eigenlijk. Ze laat nooit iemand uitpraten, ze gaat er altijd meteen weer doorheen.' (jongen, 9 jaar)

'Het contact was vrij goed, ze liet regelmatig van zich horen en ze was best wel betrokken bij de hele situatie.' (meisje, 17 jaar)

Betrokken en aardig zijn worden vaak genoemd als gewenste eigenschappen van de hulpverlener, maar het moet wel een functioneel contact blijven. De persoon kan nog zo aardig zijn, hij of zij blijft een hulpverlener en moet gewoon goed zijn werk doen. Dat betekent: hulp regelen, grenzen aangeven en zorgen dat het goed gaat.

Kinderen en jongeren hebben niet zozeer moeite met het feit dat er beslissingen over hen genomen worden. Wel hebben zij er grote moeite mee als zij niet bij die beslissingen betrokken worden, hun mening niet gevraagd wordt of niet wordt uitgelegd waarom een bepaald besluit nodig is.

'Op het laatst werd het eigenlijk te gezellig om er heen te gaan. Ik kwam er niet echt meer voor mijn problemen.' (meisje, 17 jaar)

'Hij heeft dingen geflikt die hij niet aan mij verteld heeft, waar ik zelf achter moest komen.' (meisje, 16 jaar)

'Mijn voogd neemt beslissingen waarvan hij denkt dat het het beste is. Daar denk ik heel anders over, maar goed hij is mijn voogd. En aangezien jeugdzorg volledige voogdij over mij heeft, heb ik er niks over te zeggen.' (meisje, 15 jaar)

'Zomaar op een dag kwamen ze en toen moest ik dingetjes meenemen wat ik leuk vond. En toen zeiden ze dat ik uit huis ging. Dat vond ik niet leuk.' (jongen, 9 jaar)

'Je weet toch wel wanneer je klaar bent om naar huis te gaan, maar ja, omdat ze mij zo aan het twifelen hebben gemaakt, heb ik zoiets van ja maar zou ik nog wel thuis kunnen wonen, zou ik kunnen terugvallen in mijn oude gedrag, nou ja, daar

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

ben ik dus heel erg aan gaan twijfelen, want ze zeiden: "nee je kan nog niet thuis wonen, en het lukt je niet", en toen ben ik heel onzeker geworden.' (meisje, 16 jaar)

4.3 Betrekken van kinderen en jongeren

Aan de jongeren is gevraagd wie indertijd heeft besloten dat er professionele hulp zou worden aangevraagd. Een drietal respondenten heeft werkelijk geen idee. De anderen noemen ouders (4x), burens (3x), broer/zus (2x), overige familie (2x), politie (2x), school (2x) en kinderrechtster (1x).

'Ik kan mij nog vaag herinneren dat ik papieren moest invullen, dat ik er een handtekening onder moest zetten, maar ik heb zoveel handtekeningen gezet, ik weet het niet eens meer.' (meisje, 16 jaar)

'Niemand. Ze is gewoon zelf gekomen.' (jongen, 12 jaar)

'Mijn oudste zus. Haar dochtertje loopt ook al zes, zeven jaar bij het RIAGG en zij heeft toen tegen mij gezegd dat ik er ook heen moest gaan.' (jongen, 15 jaar)

'Mijn oudere broer had al een voogd. Ze dachten dat het met het hele gezin niet goed ging of zo. En toen kreeg ik een voogd. Omdat ze zag dat het bij mij wat minder ging. Maar de rest viel wel me.' (meisje, 18 jaar)

'Mijn buurvrouw heeft een aantal keer gezegd, bel Jeugdzorg, bel andere bedrijven.' (jongen, 16 jaar)

Aan de jongeren is over het algemeen niet gevraagd wat voor hulp ze zouden willen krijgen. De meesten zeggen dat niet zo erg te vinden, omdat ze niet weten wat ze zouden moeten zeggen. Jongeren die wat ouder zijn zeggen dat ze nu meer invloed hebben dan toen ze jonger waren. Dit vinden ze terecht, maar ook bij deze vraag hebben zij het over het belang van communicatie over de beslissingen die genomen worden.

'Ze moeten het wel uitleggen.' (meisje, 16 jaar)

'Een kind van twaalf of dertien kan natuurlijk niet voor zichzelf beslissen van nou dat wil ik, die kent ook niet alle mogelijkheden. Nu heb ik er wel veel over te zeggen, ik moet nu ook weer iets van maatschappelijke hulp gaan zoeken. Mag ik zelf weten.' (meisje, 17 jaar)

4.4 Ervaringen met Eigen Kracht-coördinatoren

De jongeren geven een hoge waardering aan de Eigen Kracht-coördinator. Gemiddeld geven zij het rapportcijfer 8,9. Er zijn geen onvoldoendes. De cijfers zijn op een aantal factoren gebaseerd. In het vorige hoofdstuk kwam al ter sprake dat jongeren het belangrijk vinden dat de coördinator genoeg informatie geeft en duidelijk uitlegt wat er tijdens de bijeenkomst zal gebeuren. De jongeren zijn over het algemeen tevreden over deze rol.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

'Ze had mij dus een filmpje laten zien, hoe het allemaal gaat, dus dat vind ik wel gewoon goed. Zeg maar, dat je een beetje weet hoe het allemaal gaat.' (meisje, 16 jaar)

'Nou hoe het natuurlijk allemaal in zijn werk ging en ze legde het eigenlijk vrij duidelijk uit, en ik vroeg natuurlijk op wat voor dagen kan dat, of wie moeten er allemaal bij zijn, en wat moet ik dan allemaal voor een plan maken.' (meisje 17 jaar)

Ook vinden jongeren het belangrijk dat zij invloed hebben op het uitnodigen van wie er bij de conferentie aanwezig moeten zijn. In één geval geeft een jongen (14 jaar) aan dat de coördinator *'een beetje heeft doorgedramd dat er mensen moesten komen die er beter niet bij hadden kunnen zijn.'*

Het woord 'regelen' valt vaak als het om de ervaringen met Eigen Kracht-coördinatoren gaat. De jongeren merken op dat de coördinator dingen regelt en de conferentie voorbereidt. Daarbij vinden jongeren het prettig als zij ook bij de praktische kanten van de conferentie betrokken worden, zoals het overleggen over een geschikte ruimte of het samen boodschappen doen om eten en drinken in te slaan.

'Ze heeft gewoon alles heel goed geregeld.' (meisje, 16 jaar)

'Nou, ze houdt je heel goed op de hoogte, ze is altijd vrolijk, ze mailde en belde ik denk wel drie keer in de week als ze weer iets geregeld had, of zo, en ze hield ook de anderen die op de Eigen Kracht-conferentie zouden komen heel goed op de hoogte. Ze betrok mij goed bij de voorbereiding van de conferentie. Die maandagmiddag zijn we samen boodschappen wezen doen, dat was hartstikke gezellig, en ze liet ook helemaal aan mij over, wat ik in het karretje wou gooien, en daarna zijn we nog naar een winkel geweest, om plastic bordjes en spul te halen, nou dat was ook hartstikke gezellig.' (meisje, 17 jaar)

Belangrijk is dat de coördinator de dingen niet te moeilijk uitlegt en zich aanpast aan de leeftijd en de woordenschat van het kind. Dat gaat niet altijd goed:

'Ze was wel aardig, maar ze sprak te moeilijk voor kinderen.' (jongen, 9 jaar)

4.5 Verschillen en overeenkomsten hulpverleners en coördinatoren

Wat zijn de opvallende verschillen en overeenkomsten in de ervaringen met hulpverleners en Eigen Kracht coördinatoren? Het meest genoemde verschil is dat de coördinator een kortdurend contact is, terwijl de jongeren met de meeste hulpverleners meerdere keren en soms jaren contact hebben.

'Een coördinator regelt dingen voor een keer en die zie je daarna ook niet meer. Misschien dat je die tegen komt in de stad of zo maar, maar die bemoeit zich er verder niet meer mee. Een hulpverlener blijf je steeds zien.' (meisje, 16 jaar)

'Een hulpverlener komt vaker en die praat meer met je. De coördinator helpt ook, maar zij helpt alleen maar met de Eigen Kracht-conferentie.' (jongen 13 jaar)

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

Een tweede verschil is de mate van beslissingen die hulpverleners en coördinatoren kunnen nemen. Hulpverleners hebben in de ogen van de jongeren meer bevoegdheden om beslissingen te nemen en ja of nee tegen een idee te zeggen. De invloed van de coördinator wordt als neutraal ervaren: hij of zij registreert vooral de vraag zonder zelf een oordeel te vormen en speelt de vraag, al dan niet enigszins vertaald, door aan de betrokkenen bij conferentie. De vraag wordt zo uitgangspunt voor de conferentie. Eén respondent vindt dat de coördinator teveel aan de familie heeft gevraagd in plaats van aan haarzelf. Van tevoren had ze haar verhaal verteld aan coördinator en dat is tijdens de conferentie herhaald, maar er is niet meer verder over gesproken.

'Iemand vraagt bijvoorbeeld of hij naar buiten mag als het stormt, dan zegt de hulpverlener nee. En als het niet stormt zegt zij: ja. Bij een Eigen Kracht-conferentie zeggen ze: het is het goed als we die vraag stellen.' (jongen, 10 jaar)

'Een Eigen Kracht-coördinator plant alles volgens mij en een hulpverlener helpt.' (meisje 15 jaar)

Een derde verschil wat betreft het contact met hulpverleners en de Eigen Kracht-coördinator is de indruk van de jongeren dat de coördinator meer gericht is op de familie als geheel dan de hulpverlener, die uitgaat van het kind zelf. Hierdoor wordt het contact met de hulpverlener als individueler ervaren. Aan de ene kant is dat prettig, omdat je goed je verhaal kwijt kan en geheimen hopelijk niet openbaar worden gemaakt. Aan de andere kant merken jongeren ook dat het probleem breder ligt dan alleen zichzelf en dat daarom ook anderen dan zichzelf hulp moeten krijgen zodat er echt iets kan veranderen.

'Mijn ouders hebben veel te laat hulp gekregen. Op een gegeven moment heb je zoveel problemen, dan werkt niks meer bij mij, maar misschien wel bij hen.' (meisje, 14 jaar)

Overeenkomsten zijn er ook, maar die zijn minder opvallend voor de respondenten. Genoemd is bijvoorbeeld dat zowel hulpverleners als coördinatoren iemand willen helpen.

4.6 Tips

Als suggesties voor hoe het contact tussen jongeren en hulpverleners en jongeren en Eigen Kracht-coördinatoren verder verbeterd kan worden, noemen de jongeren een aantal zaken. Zij noemen deze meestal eerst voor de hulpverlener en voegen er dan aan toe dat het ook geldt voor de Eigen Kracht-coördinator. Het gaat om de volgende zaken:

- Aardig en rustig blijven, niet boos worden.
- Altijd goed uitleggen wat er gaat gebeuren en waarom.
- Goed luisteren naar wat jongeren te zeggen hebben.
- Er echt voor willen gaan.
- Met veel mogelijkheden komen, meerdere opties voorleggen.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

5 Waarde Eigen Kracht-conferentie en toekomstverwachting

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal hoe de jongeren de Eigen Kracht-conferentie hebben ervaren, wat voor hen de voor- en nadelen waren en hoe zij het plan waarderen dat tijdens de conferentie is opgesteld. Een in het verlengde hiervan liggende vraag is hoe de respondenten denken dat het nu verder gaat met hen; hoe zien zij de toekomst?

5.2 Gevoel voor en tijdens de conferentie

Welk gevoel hebben jongeren van tevoren? Sommigen denken dat de conferentie saai zal zijn of dat het tot ruzie zal leiden. Ook zijn jongeren benieuwd wat mensen over hen zullen zeggen. Dat kan spannend zijn, want er kunnen ook dingen gezegd worden die ze liever niet willen horen of die pijnlijk voor bepaalde mensen zijn. Een voorbeeld dat wordt aangehaald is het alcoholgebruik van een vader. Alle aanwezigen zijn zich bewust van de problematiek, maar als het dan zo hardop wordt uitgesproken is dat toch wat anders. Ook de angst om niet begrepen te worden of de angst dat het plan niet goedgekeurd zal worden door de hulpverlener speelt een rol.

'Ik zag er van tevoren wel tegenop, wat al die mensen zouden zeggen wat ze van mij denken.' (meisje, 15 jaar)

'Ik wist natuurlijk niet zeker of ze het überhaupt goed gingen keuren, ik wist niet dat ze er zo gemakkelijk over gingen doen, ik had echt verwacht dat ze (voogd, red.) vooral zou zeggen van: nou hier ben ik het er niet mee eens, en daar ben ik het er niet mee eens. Maar ze zei helemaal niks, ze zei gewoon ik ben trots op je. Dus ik was gewoon helemaal vrolijk aan het eind van de avond.' (meisje, 17 jaar)

Om hun gemoedstoestand te beschrijven tijdens de conferentie reageert een minderheid met woorden als 'gewoon normaal, zoals ik altijd ben' of 'ik voelde me wel fijn daar.' Het feit dat er familieleden en bekenden zijn maakt het vertrouwd. De meeste jongeren voelden zich niet zoals normaal, dat kwam vooral omdat zijzelf in het middelpunt van de belangstelling staan.

'Zenuwachtig natuurlijk. Je hebt gewoon het gevoel dat het allemaal om mij gaat. Dat vond ik wel raar. Dat er twaalf man zitten en dat het allemaal om mij gaat.' (meisje, 14 jaar)

'Ongemakkelijk, we zaten in een kringetje en ik zat helemaal vooraan en iedereen kon dus naar mij kijken.' (meisje, 15 jaar)

'Je weet gewoon dat ze veel over je praten. Dus dan ben je vanzelf wel iets stiller zeg maar. Dan denk je, o die denkt zo over mij.' (meisje, 18 jaar)

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

'Later niet meer toen ze daar met die oplossingen kwamen, ja. Want toen voelde ik me veilig en toen zei ik ook van ja, nu begrijp ik het. Ik dacht dat ze me niet zouden begrijpen. Daarom was ik ook zenuwachtig.' (meisje, 10 jaar)

Het besloten deel van de conferentie, waarbij de familie zonder hulpverleners en Eigen Kracht-coördinator bijeen is om een plan op te stellen, wordt door de meeste jongeren iets minder gewaardeerd dan het open deel. Op zich vindt een aantal respondenten het besloten deel vertrouwd, omdat ze alleen met bekenden en niet met 'vreemdelingen' bijeen zijn. Dit kan echter ook leiden tot het zich minder 'inhouden' van de deelnemers tijdens het besloten deel, waardoor de jongeren soms het gevoel hebben dat er niet voldoende naar hen geluisterd wordt.

'Mijn pleegmoeder was maar aan het tetteren en aan het doen, ik kwam er gewoon helemaal niet meer tussen. Dus ik had zoiets van hallo, luisteren jullie ook nog even naar mij, het is toch mijn leven.' (meisje, 17 jaar)

'Aan de andere kant vond ik het ook wel fijn dat ze (voogd en pleegzorgbegeleiding, red.) er niet bij waren, want dan konden ze zich er ook niet mee bemoeien en dan konden ze achteraf pas zeggen van nou dit en dit had ik anders gedaan, of dit en dit vind ik goed.' (meisje, 15 jaar)

In enkele gevallen zijn de jongeren ook tijdens de conferentie één of meerdere keren naar buiten gegaan om even tot rust te komen en te ontspannen. De jongeren zijn van tevoren op deze mogelijkheid gewezen door de Eigen Kracht-coördinator.

'Tijdens de Eigen Kracht-conferentie ben ik een aantal keer naar buiten gegaan, werd me te druk. Buikpijn, hoofdpijn. Wist van tevoren dat dat zou gebeuren, ik heb daar vaker last van.' (jongen, 10 jaar)

Een oplossing die door een aantal respondenten wordt aangedragen is om duidelijk één iemand aan te wijzen die, als dat nodig is, de stem van de jongere kan verwoorden of de aandacht kan opeisen voor wat de jongere te zeggen heeft. Een dergelijke steunfiguur zit in het concept van de Eigen Kracht-conferentie, maar wordt door de kinderen en jongeren niet als zodanig herkend. Er lijkt geen sprake te zijn van structurele inbedding van de steunfiguur; het is voor de meeste jongeren niet duidelijk dat zij iemand kunnen vragen hen te helpen tijdens de conferentie. In een aantal gevallen lijkt het alsof tijdens de conferentie spontaan een steunfiguur naar voren is gekomen. Het is niet bekend of deze rol van tevoren besproken is met de coördinator; in ieder geval niet (duidelijk) met een aantal jongeren die hierover (positief) verrast zijn.

De 8 respondenten die deze steun wel hebben gekregen en er expliciet over spreken, zijn er positief over en noemen het ook als tip voor andere conferenties.

'Ik vond het sowieso wel fijn dat zoals mijn collega en mijn vriend die steunden mij gewoon heel erg, die waren ook gewoon als iemand tegen mij aan het tetteren was, zeiden hun gewoon van nou hou je mond eens even weet je wel.' (meisje, 17 jaar)

'Mijn tante nam gewoon het initiatief. Dat vond ik wel verrassend, dat had ik niet verwacht.' (meisje, 16 jaar)

'Mijn oudste zus. Die was een paar keer daarvoor ook al gekomen om over die conferentie te praten. Dat heeft mij wel geholpen ja. Anders was het een stuk

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

slechter gegaan denk ik. Dan zou ik niet alles hebben gezegd wat ik nu heb kunnen zeggen.' (jongen, 15 jaar)

'Dan zei ze dat er stilte moest komen voor mij. Dat vond ik wel leuk.' (jongen, 9 jaar)

'Dan zou ik er iemand bij halen, waar je heel close mee bent zeg maar, en die ook goed voor jou kan praten. Die het toch wel even goed voor je op kan nemen.' (meisje, 17 jaar)

Degenen die deze steunfiguur gemist hebben, menen soms dat de coördinator er tijdens het gesloten deel beter bij had kunnen blijven om ervoor te zorgen dat de jongere aan het woord kwam:

'Dat ze allemaal hun kwek moeten dichthouden, gewoon moeten vragen wat ik vind.' (meisje, 15 jaar)

'Ze gingen allemaal door elkaar praten. Ik denk dat de coördinator of in ieder geval een neutraal iemand er bij moet blijven die zegt van: als we allemaal door elkaar heen praten lukt het niet of laat diegene eens uitpraten.' (meisje, 16 jaar)

5.3 Leuke en minder leuke aspecten van de conferentie

De respondenten waarderen de Eigen Kracht-conferentie gemiddeld als positief. In hun oordeel wegen zij de leuke en minder leuke kanten van de bijeenkomst.

Als 'leuk' noemen zij:

- dat er familieleden zijn die je anders niet zo vaak ziet;
- dat het gezellig is;
- dat er mensen voor mij zijn die meedenken en proberen te helpen;
- dat er veel pauzes zijn;
- dat er lekker eten is;
- dat er een mooi plan gemaakt is.

'Ik vond het fijn van de Eigen Kracht-conferentie dat de mensen ook wel meedachten met jou en hoe je betere ideeën kreeg.' (meisje, 10 jaar)

'Ze hadden eten gemaakt, dat was wel lekker.' (jongen, 13 jaar)

'De plannen die we gemaakt hebben, bijvoorbeeld om mijn broertje te kunnen zien, want die zit in een pleeggezin. Die is acht jaar en heb ik nog nooit van mijn leven gezien, omdat het niet mag van de voogd van het pleeggezin.' (jongen, 13 jaar)

Als 'niet leuk' noemen zij:

- dat het lang duurt;
- dat het over moeilijke dingen gaat;
- dat er veel door elkaar wordt gepraat;
- dat er beslissingen worden genomen waar iedereen bij zit;
- dat er mensen in- en uitlopen.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

'Het duurde vanaf half één 's middags of zo, tot een uur of half tien in de avond. Dat duurde erg lang.' (jongen, 15 jaar)

'Dat gebekvecht, daar werd ik een beetje tureluurs van.' (meisje, 17 jaar)

'Dat mijn vader in janken uitbarstte omdat hij het erover moest hebben.' (jongen, 16 jaar)

5.4 Uitvoering afspraken plan

In één situatie heeft de Eigen Kracht-conferentie niet tot een plan geleid. Aan de overige 18 kinderen en jongeren is gevraagd of het plan in uitvoering is en hoe dat verloopt. De meeste jongeren zijn zeer enthousiast over het plan; de gemiddelde waardering is het rapportcijfer 9 en het cijfer wordt toegelicht met uitspraken als 'het is helemaal mijn plan' en 'een superplan'. Twee jongere kinderen weten niet precies wat het plan inhoudt en geven geen cijfer. In één geval zijn de afspraken uit het plan nu al gestaakt door ruzie en problemen (alcoholisme). Dit is de conferentie waarbij familieleden aanwezig zijn geweest die door de meeste aanwezigen niet gewenst waren.

In de overige gevallen melden de respondenten dat de afspraken uit het plan geheel of gedeeltelijk worden uitgevoerd. Eén jongere meldt dat er twee plannen zijn gemaakt tijdens de conferentie: één uitgebreid plan A en één noodplan B voor als A niet uitvoerbaar zou blijken te zijn.

Wat moet er volgens de respondenten gebeuren om ervoor te zorgen dat de plannen worden uitgevoerd en de afspraken worden nageleefd? Jongeren vinden het belangrijk dat de familieleden meer gaan communiceren met elkaar, dat ouders en anderen naar hulporganisaties gaan, dat zij zichzelf ook aan de afspraken houden en dat mensen op elkaar letten of de afspraken wel worden nagekomen.

5.5 Betekenis Eigen Kracht-conferentie

Aan de jongeren is gevraagd of zij kunnen vertellen of hun situatie anders zou zijn wanneer er geen Eigen Kracht-conferentie gehouden zou zijn. Omdat de interviews relatief kort na de conferentie afgenomen zijn, is dit veel jongeren nog een moeilijk te beantwoorden vraag. De meeste respondenten vertellen dat de conferentie een proces in werking heeft gezet dat er daarvoor niet was. Hun algemene verwachting is dat familieleden en netwerk meer gaan en blijven doen. Als er geen Eigen Kracht-conferentie was geweest zou alles zijn doorgegaan zoals het al liep, namelijk dat de werkzaamheden vooral door hulpverleners uitgevoerd zouden worden. Door de Eigen Kracht-conferentie worden ook verbeteringen op het gebied van de onderlinge communicatie en steun verwacht. Een aantal jongeren verwacht dat zij nu ook zelf meer gaan nadenken.

'Dan zou er een vaste voogd zijn gekomen, die dan zou helpen over ons te beslissen. Maar die Eigen Kracht-conferentie is er gekomen, alles gaat veel beter, maar het kan nog veel beter.' (jongen, 14 jaar)

'Dan zou voogd plan gemaakt hebben.' (jongen, 12 jaar)

'Dan zou ik nu nog doorgaan met Jeugdzorg.' (meisje, 15 jaar)

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

'Nou ja toekomst, het stukje dat ik ergens anders heen kan als mijn vader niet thuis is, is wel gelukt.' (jongen, 16 jaar)

'Dan zou de communicatie tussen mijn vader en mij niet verbeterd zijn.' (jongen, 15 jaar)

'Dat ik nu vaker opgevangen word door andere mensen.' (jongen, 13 jaar)

'Dan was het een zootje geweest.' (jongen, 12 jaar)

'Door de Eigen Kracht-conferentie word ik misschien iets zelfstandiger.' (meisje, 18 jaar)

'Door de Eigen Kracht-conferentie denk ik gewoon meer over na van: oké, zo kan ik het doen.' (meisje, 15 jaar)

Ook de conferentie waarbij het niet tot een plan is gekomen heeft een positief effect, volgens het betreffende meisje.

'Zonder Eigen Kracht-conferentie was de familie misschien nog wel verder uit elkaar gegroeid. Nu hebben ze elkaar weer even gezien, dat is misschien wel beter. Dat is het enige voordeel, dat je weer met familie bij elkaar komt.' (meisje, 14 jaar)

5.6 Tips

Hoe kan de waarde van de Eigen Kracht-conferentie nog verder vergroot worden? De kinderen en jongeren doen de volgende suggesties aan hun leeftijdgenoten:

- Laat van tevoren duidelijk weten wat je wilt vertellen.
- Vraag of er ook spelletjes kunnen zijn of iets met sport.
- Vraag of er mogelijkheden zijn om even naar buiten te lopen.
- Zeg niet te snel ja wanneer je het niet eens bent met afspraken.
- Denk actief mee over oplossingen en wat er kan gebeuren in de toekomst.

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Inleiding

In het onderzoeksprogramma Eigen Kracht Overijssel is veel aandacht voor het verzamelen van gegevens die van belang zijn voor de implementatie. Op voorstel van zorgaanbieder Jarabee Jeugdzorg in Twente is ook plaats ingeruimd voor een onderzoek waarin jeugdigen zelf aan het woord komen. Als duidelijk(er) is wat volgens kinderen en jongeren de (meer)waarde van Eigen Kracht-conferenties is, zal dit medewerkers uit de regio motiveren om mee te werken aan de inzet van de conferenties; zo was de gedachtegang. De vooronderstelling dat jeugdigen een Eigen Kracht-conferentie waardevol vinden is gebaseerd op de resultaten van de tevredenheidsenquêtes die kinderen en jongeren invullen die een Eigen Kracht-conferentie hebben meegemaakt.

Het doel van dit onderzoek is te achterhalen in hoeverre de Eigen Kracht-conferentie van waarde is voor de kinderen en jongeren die eraan deelnemen en welke factoren daarop van invloed zijn. Het onderzoek beoogt informatie op te leveren die relevant is voor de organisaties en hun medewerkers die een aanmelding bij Eigen Kracht doen, als wel voor de Eigen Kracht Centrale en de Eigen Kracht-coördinatoren.

Het onderzoek is uitgevoerd door WESP jeugdzorg in de periode 2007-2009. Er zijn 19 interviews gehouden met jeugdigen in de leeftijd van 8-18 jaar, die een Eigen Kracht-conferentie hebben meegemaakt. De respons was 79%. Gemiddeld duurde een interview 54 minuten. De interviews zijn woordelijk uitgetypt en geanalyseerd. Daarnaast is er gebruik gemaakt van het bestand met de gegevens van de landelijke registratiegegevens.

In dit hoofdstuk worden aan de hand van de vier onderzoeksvragen conclusies getrokken (6.2) en aanbevelingen gedaan (6.3).

6.2 Conclusies

Na analyse van de data, kunnen de onderzoeksvragen als volgt worden beantwoord.

- 1) *Wat zijn de achtergrondkenmerken van de ondervraagde jongeren en wat is hun achtergrondproblematiek?*

Onder de 19 respondenten bevinden zich elf jongens en acht meisjes (8). De jongste is 9 jaar, de oudste 18 jaar. De meeste respondenten hebben een Nederlandse achtergrond, de drie respondenten met een niet-Nederlandse achtergrond zijn van Turkse komaf. De ondervraagde jongeren wonen in diverse plaatsen in de provincie Overijssel; de helft komt uit Twente.

De meeste kinderen wonen thuis bij één of beide ouders; de drie uit huis geplaatsten wonen respectievelijk in een pleeggezin, bij familie en in een jeugdgevangenis. De achtergrondproblematiek is divers, maar er spelen vooral problemen op het gebied van opvoeding en gedrag. De vragen die voor de Eigen Kracht conferentie zijn geformuleerd hebben relatief vaak betrekking op opvoeding, woonplek en gedrag van het kind.

Qua achtergrondproblematiek en gestelde vragen vormen deze jongeren een goede afspiegeling van de Overijsselse conferenties in 2008. Wat betreft persoonlijke kenmerken is dit minder het geval, hetgeen deels te maken heeft met een bewuste

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

selectie van zaken voor dit onderzoek (focus op kinderen van 8 jaar en ouder).

2) *Wat is de invloed van jongeren op de Eigen Kracht-conferentie?*

De invloed van de jongeren op het verloop van de Eigen Kracht-conferentie is redelijk groot, zeker in vergelijking met de invloed die zij ervaren in het contact met hulpverleners, waarin de communicatie over besluiten meer bestaat uit het toelichten van wat anderen besloten hebben. Dat wil niet zeggen dat de invloed in alle stappen van het Eigen Kracht-proces even groot is. Bij het aanmelden van een conferentie is de invloed van kinderen en jongeren gering; deze beslissing wordt veelal genomen door een hulpverlener of familieleden. De jeugdige komt er pas aan te pas als de Eigen Kracht-coördinator langs komt in het gezin. Wat er dan precies gebeurt, wordt niet geheel duidelijk uit de verhalen van de kinderen en jongeren. Duidelijk is wel dat de Eigen Kracht-coördinator uitlegt wat een Eigen Kracht-conferentie inhoudt en informatiemateriaal achterlaat. Duidelijk is ook dat de jongere meepraat over wie er wel en niet wordt uitgenodigd. Hoewel deze wensen vrijwel altijd worden gehonoreerd, blijken uitgenodigde vrienden (leeftijdgenoten) vaak niet te komen. Bij het formuleren van de vraag lijken zij wel invloed te hebben, maar is onduidelijk hoe deze tot stand komt en hoe de Eigen Kracht-coördinator met hen communiceert. Dat geldt ook voor de manier waarop zij verder door de Eigen Kracht-coördinator betrokken worden in de vormgeving van de conferentie. Er wordt niet altijd apart met de jeugdigen gesproken en er wordt niet altijd met hen doorgenomen dat zij een steunfiguur kunnen krijgen en wie dat dan volgens de jeugdige zou moeten zijn. Er lijkt geen eenheid in werkwijze.

Over waarom zij naar de Eigen Kracht-conferentie zijn gegaan en hoe het er tijdens de Eigen Kracht-conferentie aan toegaat, schetsen de kinderen en jongeren een duidelijk beeld. Om te beginnen hebben zij er allen voor gekozen om aanwezig te zijn bij de Eigen Kracht-conferentie, omdat zij daar hun invloed wilden laten gelden. Zij hebben meestal uitgesproken ideeën over hoe het plan; vooral over wat ze niet willen. Ze willen geen ruzies, geen hulp die niet helpt en niet bij vreemden wonen. De invloed die zij op het plan kunnen uitoefenen, valt hen over het algemeen mee. Zij zijn over het algemeen zeer tevreden over het plan (ze geven een 9 als rapportcijfer) en zijn het eens met de hoofdlijnen. Toch zijn er nog wel zaken tijdens de conferentie die voor verbetering vatbaar zijn. Deelname aan een conferentie betekent niet automatisch dat er ook voldoende naar kinderen en jongeren geluisterd wordt. Een kwart van de jongeren heeft namelijk het gevoel dat ze niet genoeg hebben kunnen zeggen, met name in het besloten deel. Kinderen en jongeren die een steunfiguur in het besloten deel hadden, hebben deze ervaring niet. Dankzij de steunfiguur konden zij makkelijker aan het woord komen als zij door het rumoer tijdens het besloten deel 'genegeerd' dreigden te worden.

3) *Wat is de ervaring van jongeren met betrekking tot het contact met hulpverleners en Eigen Kracht-coördinatoren?*

De ondervraagde jongeren zijn zeer bekend met hulpverleners, vaak al jarenlang. Hun ervaringen met hulpverleners zijn zeer verschillend, qua frequentie, intensiteit etc. Door hun ervaring weten jongeren goed te benoemen over welke eigenschappen, kennis en vaardigheden een hulpverlener moet beschikken. Daarbij scoort individuele aandacht schenken, luisteren en effectieve hulp geven hoog. Ook vinden jongeren het belangrijk dat een hulpverlener zich aan afspraken houdt en communiceert over deze afspraken. Liever een slechte, maar toegelichte boodschap

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

dan geen boodschap.

De Eigen Kracht-coördinator is een nieuw type contact voor de jongeren. Het gaat hierbij om een kort intensief contact dat duidelijk een concreet doel dient, namelijk het tot stand brengen (regelen) van de Eigen Kracht-conferentie. Dit contact wordt goed gewaardeerd met het rapportcijfer 8,9. Jongeren zijn positief over de heldere uitleg van de coördinator en het persoonlijk contact dat zich onder meer uit in het betrekken van de jongeren bij de organisatie van de conferentie. De frequentie en duur van het contact met de coördinator ten opzichte van dat met de hulpverlener is het meest opvallende verschil dat jongeren signaleren. Andere ervaren verschillen zijn dat hulpverleners helpen en beslissingen nemen, terwijl de Eigen Kracht-coördinator zelf geen hulp verleent en geen beslissingen over de hulp neemt. Als derde verschil zien de respondenten dat de Eigen Kracht-coördinator, meer dan de hulpverleners, familieleden en andere personen bij de situatie betreft.

4) *Wat is de waarde van de Eigen Kracht-conferentie voor de jongeren?*

De meeste jongeren kijken met een positief gevoel terug op de conferentie, al was een aantal van hen van tevoren behoorlijk nerveus. Zij vonden het leuk om hun familie te zien en hebben het als positief ervaren dat er mensen bijeen kwamen om hen te helpen. Ook de randvoorwaarden als eten en pauzes worden gewaardeerd. Minder tevreden zijn de jongeren over het feit dat het vaak lang duurde en saai was. Een belangrijke waarde van de Eigen Kracht-conferentie voor de jongeren is de invloed die zij hebben op het proces van de Eigen Kracht-conferentie en het plan. Hoewel die invloed nog groter zou kunnen zijn in het formuleren van de vraagstelling en door de aanwezigheid van een steunfiguur tijdens de besloten tijd, is de tevredenheid van de kinderen en jongeren groot.

Over de uitvoering van het plan zijn zo kort na de Eigen Kracht-conferentie nog geen definitieve uitspraken te doen. Wel noemen de respondenten de eerste positieve effecten en hebben zij waargenomen dat er een proces in gang is gezet waarin de steun van en communicatie met familieleden toeneemt. Zij denken dat alles bij het oude was gebleven als er geen Eigen Kracht-conferentie was gehouden; hetgeen in de praktijk betekende dat de hulp voornamelijk van hulpverleners kwam.

6.3 Aanbevelingen

Bovenstaande conclusies komen voor een deel overeen met conclusies die getrokken zijn in eerder onderzoek⁹ naar de mening van kinderen en jongeren over Eigen Kracht-conferenties, deels vullen zij dit onderzoek aan. Hetzelfde geldt voor onderstaande aanbevelingen, waarvan de eerste drie gericht zijn op de Eigen Kracht *Centrale* en de vierde op de Eigen Kracht *Centrale* en andere bij de invoering van Eigen Kracht betrokken organisaties.

⁹ Beek, F. van (2004) Het gaat toch over mijn toekomst? Onderzoek naar de mening en beleving van kinderen en jongeren over Eigen Kracht-conferenties. Voorhout: WESP

Als er over mij geroddeld wordt, moet ik er natuurlijk wel bij zijn

1.

In de opleiding en het bijscholingsprogramma van Eigen Kracht-coördinatoren meer aandacht besteden aan het effectief communiceren met kinderen en jongeren, met name als het gaat om het peilen van de behoefte en wensen van kinderen met betrekking tot de Eigen Kracht-conferentie.

2.

Meer eenheid en lijn aanbrengen in de (gewenste) werkwijze van Eigen Kracht-coördinatoren als het gaat om het betrekken van kinderen en jongeren tijdens de voorbereiding van de Eigen Kracht-conferentie. Dit kan ondermeer door:

- in de werkwijze op te nemen dat Eigen Kracht-coördinatoren altijd met het kind alleen praten, tenzij het kind dat niet wil of er zwaarwegende redenen zijn om het niet te doen;
- het concept van de steunfiguur beter uit de verf te laten komen, zodat een Eigen Kracht-conferentie alleen doorgang vindt als er tijdens de besloten tijd een (volwassen) steunfiguur voor het kind aanwezig is en de Eigen Kracht-coördinator met steunfiguur en kind de rol van de steunfiguur heeft doorgesproken;
- te zoeken naar een volwassen en een minderjarige steunfiguur, waarbij de eerste ervoor zorgt dat het kind tijdens de besloten tijd aan het woord komt en de tweede dat het kind zich meer op zijn gemak voelt;
- vrienden (leeftijdgenoten) van het kind bij de voorbereiding te betrekken teneinde de kans te vergroten dat zij bij de Eigen Kracht-conferentie aanwezig zullen zijn.

3.

De rechten van kinderen en jongeren tijdens de Eigen Kracht-conferentie te expliciteren op een voor hen begrijpelijke manier en kinderen die aan een Eigen Kracht-conferentie meedoen hiervan op de hoogte brengen.

4.

Meer bekendheid geven aan de Eigen Kracht-conferenties in het algemeen en in het bijzonder aan de waarde die kinderen en jongeren eraan hechten. Deze informatie zowel richten op professionals, familieleden en jongeren.

Voor jongeren ondermeer de mogelijkheden benutten van onder hen bekende 'vriendensites' (zoals hyves.nl, dg2.nl, facebook.com, myspace.com, sugababes.nl en netlog.com).